

International
Labour
Organization

SMERNICE

ZA IZVEŠTAVANJE MEDIJA O

ZLOUPOTREBI DEČJEG RADA

U REPUBLICI SRBIJI

UVOD

Ove smernice za medijsko izveštavanje o zloupotrebi dečjeg rada su formulisane u okviru projekta „Angažovanje i podrška na nacionalnom nivou za smanjenje pojave zloupotrebe dečijeg rada“ [CLEAR]. One su proistekle iz istraživanja i preporuka datog projekta i u potpunosti su usaglašene sa međunarodnim i nacionalnim propisima iz ove oblasti, kao i relevantnim dokumentima koje su sastavila profesionalna medijska udruženja i organizacije civilnog društva koje se bave pravima i zaštitom dece.

Cilj ovih smernica za medijske profesionalce je da ponude opšta uputstva koja će im u radu pomoći da izveštavaju o zloupotrebi dečjeg rada na profesionalan način koji poštuje prava deteta. Istovremeno ove smernice poštuju i slobodu izražavanja, kao i pravo i obavezu medija da izveštavaju o pitanjima od javnog interesa.

Ove smernice, uz to, nastoje da daju i doprinos podizanju profesionalizma medijskog izveštavanja o zloupotrebi dečjeg rada i da budu deo razmene mišljenja među medijskim profesionalcima koji teže da podignu nivo medijskog izveštavanja, a time i utiču na poboljšanje položaja dece u Srbiji, ali i širom sveta.

Studija ovog projekta, koja predstavlja analizu istraživanja medijskih objava u periodu od 1. oktobra 2015. do 30. septembra 2016. godine, kao i zaključci drugih studija, pokazuje da mediji nedovoljno poznaju pojam zloupotrebe dečjeg rada, a zatim i regulativu i spektar institucija koje se bave pitanjem zloupotrebe dečjeg rada. Studija takođe pokazuje da u izveštavanju o zloupotrebi dečjeg rada dolazi do narušavanja dostojanstva i psihičkog integriteta deteta. Pored toga, novinarski stil je često neprecizan i pun stereotipa i predrasuda. Prestiž koji uživaju mediji na tržištu kao i ekonomski interes takođe se neretko stavljaju iznad interesa deteta, pa ni u ovoj oblasti mediji, u želji za postizanjem većeg tiraža/rejtinga, ne odolevaju senzacionalizmu, što dovodi do zaključka da dečija prava neretko treba zaštititi i od samih medija.

Istovremeno, mediji ne koriste u dovoljnoj meri svoju značajnu ulogu u društvu. Na primer, izveštavanjem o problematici zloupotrebe dečjeg rada na primeren način mediji mogu doprineti sistemskoj prevenciji i unapređenju zaštite deteta.

Imajući u vidu osetljivost i posebni položaj u kome se nalaze deca, kao i principe na kojima počiva Konvencija UN o pravima deteta, međunarodna i domaća regulativa, kao i studije i preporuke organizacija posvećenih zaštiti prava dece, uključujući i Međunarodnu federaciju novinara (IFJ), medijski profesionalci bi trebalo da uvažavaju sledeće smernice:

- ◆ poznavati pojam deteta i zloupotrebe dečjeg rada, međunarodne i domaće konvencije i regulativu;
- ◆ obezbediti kredibilne izvore podataka i relevantne sagovornike, a sa dužnom pažnjom uključiti i samu decu u izveštavanje uz vođenje računa o njihovoj zaštiti;
- ◆ izbegavati površni i senzacionalistički pristup izveštavanju, kao i obrade tekstova [naslovi, podnaslovi, antrfilei] i fotografija;

- ◆ imati stalno na umu posledice koje publicitet može imati po decu i/ili njihove porodice i u skladu sa tim voditi računa o zaštiti dece [de-identifikacija fotografija i video zapisa, korišćenje inicijala, pa i pseudonima];
- ◆ voditi računa o potencijalnim opasnostima po bezbednost i sigurnost dece, uključujući odsustvo poštovanja osnovnih ljudskih prava [hrana, odeća, stanovanje, zaštita] kao i svih oblika eksploatacije;
- ◆ stavljati interes dece iznad svih drugih interesa, uključujući i takozvani „interes javnosti”; i
- ◆ imati proaktivnu ulogu u borbi protiv zloupotrebe dece, senzibilisati javnost i razvijati saradnju sa svim tipovima institucija i organizacija koje se bave zaštitom prava dece.

ZNANJE POJMOVA KAO USLOV ZA PREPOZNAVANJE I PROFESIONALNO IZVEŠTAVANJE

Novinari, a naročito oni koji u većoj meri izveštavaju o pravima i položaju dece u društvu, kao i o pitanjima koja se tiču socijalnog staranja o deci, moraju da imaju neophodna znanja koja se tiču ove oblasti. Pre svega, oni moraju da znaju šta sve podrazumevaju pojmovi DEČJE I ZLOUPOTREBA DEČJEG RADA, odnosno koja je razlika između pojmova „rad dece” i „zloupotreba dečjeg rada”, imajući u vidu da ne predstavlja svaka vrsta radnog angažovanja ujedno i nedozvoljeni rad dece.

KO?

Dete je osoba mlađa od 18 godina starosti.

Posebna ograničenja i zabrane u zakonskoj regulativi odnose se na rad deteta uzrasta od 15 do 18 godina

ŠTA?

Zloupotreba dečjeg rada ukazuje na onaj rad koji je mentalno, psihički, socijalno i moralno opasan i štetan za dete, odnosno onaj rad koji po svojoj prirodi i načinu na koji se vrši (bez obzira da li je plaćen ili neplaćen, da li se dešava

na tržištu ili van njega, da li je u formi redovnih ili povremenih poslova) šteti dobrobiti deteta, zloupotrebljava i eksploatiše dete i sprečava ili otežava obrazovanje, razvoj i budući život deteta. Najgori oblici zloupotrebe dečjeg rada (Prema Konvenciji Međunarodne organizacije rada o najgorim oblicima dečjeg rada br. 182) su:

- svi oblici ropstva ili običaja sličnih ropstvu (prodaja i krijumčarenje dece, dužničko ropstvo i kmetstvo i prinudni ili obavezni rad, uključujući i učešće u oružanim sukobima);
- prostitucija i pornografija
- učešće u proizvodnji, krijumčarenju i prodaji droge
- rad koji je štetan po zdravlje, bezbednost ili moral dece.

Najveći broj medijskih objava o zloupotrebi dečjeg rada u Srbiji tiče se prosjačenja i prostitucije. To ne ukazuje na odsustvo drugih oblika ovog tipa narušavanja prava dece, već na nepoznavanje teme i neprepoznavanje problema. Na primer, kada se izveštava o prodaji droge od strane maloletnika, to se pominje u kontekstu

maloletničke delikvencije. Međutim, dečiji rad koji se obavlja usled socijalnih/ekonomskih neprilika u porodici, čak i kada negativno utiče na školovanje i ukupno psiho-fizičko stanje deteta (težak rad na selu, ulična prodaja sopstvenih rukotvorina) neretko se ističe kao herojstvo, kao da prava deteta u ovom slučaju nisu narušena – i to se smatra senzacionalističkim izveštavanjem o dečjem radu. Isticanje jednog problema nije izgovor za neprepoznavanje ili neisticanje drugog problema. Dete koje prodaje drogu mora biti prepoznato kao žrtva, a na novinaru koji izveštava o konkretnoj priči je da doprinese otkrivanju onih koji su, zloupotrebom deteta, uticali na to da ono postane maloletni delikvent, kao i da pozove na odgovornost sve one kojima je dužnost da dete zaštite od takvog oblika zloupotrebe.

Takođe, nepoznavanje i neprepoznavanje problema zloupotrebe dečjeg rada dovodi i do potpuno pogrešnog pristupa kojim se, iako u najboljoj nameri, deca žrtve proglašavaju

„herojima“ (npr „heroj ulice“ priča o dečaku koji pravi crteže koje potom prodaje na ulici kako bi prehranio sebe i nezaposlenu majku; priča o dečaku koji je ostao bez roditelja i sam sebe izdržava radeći i najteže seoske poslove i sl).

Novinari bi zato trebalo da se bolje upoznaju sa pojmom zloupotrebe dečjeg rada, što će im omogućiti da razumeju da je i kod dece koja se bave teškim seoskim poslovima, uličnom prodajom ili pružanjem usluga poput pranja šoferšajbni i sl, u pitanju zloupotreba dečjeg rada, koja se tako naziva jer je takav rad štetan po zdravlje, bezbednost i moral dece, a najčešće otežava ili potpuno obustavlja njihovo školovanje.

Konvencija o pravima deteta Ujedinjenih nacija, kao i drugi međunarodni i nacionalni zakonski i ostali dokumenti fokusirani su na zaštitu ljudskih i prava deteta. Ekspertiza koju oni donose, zajedno sa sankcijama koje, predviđaju u slučaju nepoštovanja od suštinskog su značaja.

KLJUČNO ZAKONODAVSTVO O ZAŠTITI DJECE

A. MEĐUNARODNA REGULATIVA

- ◆ Evropska socijalna povelja
- ◆ Konvencija o visoko-tehnološkom kriminalu
- ◆ Konvencija o zaštiti dece protiv seksualne eksploatacije i seksualne zloupotrebe
- ◆ Konvencija UN o pravima deteta
- ◆ Konvencije Međunarodne organizacije rada
- ◆ Međunarodna dokumenta o trgovini ljudima
- ◆ Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
- ◆ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
- ◆ Pravila EU o zaštiti mladih na radu

B. NACIONALNA REGULATIVA

- ◆ Ustav Republike Srbije
- ◆ Krivični zakon
- ◆ Porodični zakon
- ◆ Zakon o zabrani diskriminacije
- ◆ Zakon o socijalnoj zaštiti
- ◆ Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja
- ◆ Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju
- ◆ Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju
- ◆ Zakon o zdravstvenoj zaštiti
- ◆ Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu
- ◆ Zakon o sprečavanju zlostavljanja na radu
- ◆ Zakon o zapošljavanju i osiguravanju za slučaj nezaposlenosti
- ◆ Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju
- ◆ Zakon o mladima
- ◆ Zakon o sportu
- ◆ Zakon o radu

Poznavanje zakonske regulative i drugih akata čiji cilj je zaštita prava deteta, pa i zaštita od zloupotrebe dečjeg rada, omogućava novinarima da izveštavaju na profesionalan način. S jedne strane, time se doprinosi poboljšanju stanja, a sa druge sprečava se moguće odsustvo znanja prilikom izveštavanja na negativan način [kao

što su tekstovi koji sadrže diskriminatorsku konotaciju – npr. novinari koji insistiraju na tome da se radi o Romima, umesto postavljanja pitanja nadležnima o razlozima zašto su, ako je to slučaj, najčešće u pitanju Romi]. Pojedinačni događaj, baš kao i opštu problematiku, neophodno je staviti u konkretan kontekst.

IZVORI INFORMACIJA O ZLOUPOTREBI DEČJEG RADA

Pribavljanje različitih vrsta relevantnog materijala, statistika i istraživanja omogućiće jasnije sagledavanje slike stanja, tipova i rasprostranjenosti pojave zaštite dece, kao i obećanih i preduzetih radnji u cilju rešavanja problema, i sl. Sve ovo će, uz relevantne sagovornike, omogućiti detaljniji uvid u problematiku, kao preduslov za profesionalno izveštavanje koje će zauzvrat doprineti senzibilizaciji javnosti i dovesti do bržeg sistemskog rešenja problema.

Da bi izveštavanje bilo sveobuhvatno i tačno, kada se dođe do informacije potrebno je konsultovati i/ili uključiti kao sagovornike institucije ili pojedince koji predstavljaju kredibilan izvor informacija vezanih za temu. Već iz regulative je jasno da se zaštitom dece u većoj ili manjoj meri bavi značajno veći broj institucija nego što se to na prvi pogled čini. Zapravo, istraživanja su pokazala da mediji nedovoljno poznaju ovu problematiku jer u najvećem broju objava koje se tiču zloupotrebe dečjeg rada koriste uglavnom samo dva izvora informacija – policiju i Centre za socijalni rad.

Ovom problematikom se, zapravo, bavi veliki broj institucija koje samim tim predstavljaju potencijalne izvore informacija: međunarodne i domaće institucije, ministarstva, zdravstvene i

organizacije socijalne zaštite, instituti, fakulteti, Međunarodna organizacija rada i njena lokalna kancelarija, sindikati i organizacije civilnog društva.

Uključivanje nevladinog sektora izuzetno je važno, ali je uvek neophodno imati na umu i mogućnost „zloupotrebe zloupotrebe”, te je nužno pažljivo proveriti autentičnost i kredibilitet pojedinca i/ili organizacije koja tvrdi da zastupa interese dece.

Novinari nikada ne treba da zaborave da je dete ličnost i subjekat, a ne objekat što znači da i njegov glas treba da se čuje. Pravo deteta na izražavanje mišljenja i na participaciju predstavlja jedno od ključnih dečjih prava. Zato u izvore informacija treba uključiti i samu decu, jer je i njihova reč barem podjednako važna. Pri tome je, naravno, obavezno tražiti neophodne saglasnosti i izvršiti nezavisnu proveru tih podataka i to na način koji nikada neće ugroziti položaj deteta koje daje informacije.

Neophodno je i razmotriti da li uključivanje deteta u priču može na bilo koji način da mu/joj naudi. Kada postoji makar i sumnja na to, priču deteta ne treba objaviti. U takvim slučajevima je bolje uzeti u obzir podatke dobijene od deteta i priču prebaciti na opšti nivo problema.

SMERNICE ZA RAZGOVOR SA DECOM

Pre bilo kakvog razgovora sa decom **neophodno je dobiti saglasnost roditelja i staratelja**. To znači da i detetu i staratelju treba predočiti razlog i cilj razgovora, u koje svrhe će biti korišćen, u kom kontekstu, gde i kada će razgovor odnosno njegovi delovi biti objavljeni. Kada god je to moguće novinari treba da pribave saglasnost u pisanoj formi.

Čak i kada novinar dobije saglasnost roditelja i/ili staratelja da objavi priču deteta kao i njegovu/njenu fotografiju/snimak, **potrebno je da razmisli da li bi za dete bilo celishodnije da mu bude sakriven identitet**. Određene situacije mogu da izazovu naknadne negativne efekte po dete, i potencijalnu odmazdu [koja može biti i psihička i fizička] ili stigmatizaciju od strane okoline. Priče koje na prvi pogled mogu da izazovu emociju, pa i pozitivnu reakciju društva koja bi konkretnom detetu, pa i drugoj potencijalno ugroženoj deci pomogla, mogu pokrenuti drugi negativni aspekt – reakcije podsmeha, lažnog sažaljenja, nipodaštavanje deteta od strane druge dece, pa i okoline, a nekada i njegovo izopštavanje iz društva druge dece.

Važno je koristiti jezik koji je detetu razumljiv i ne ostavlja nedoumice. To će doprineti boljem razumevanju i tačnijem prenošenju detetovih stavova, a samom detetu će omogućiti da se oseća prirodnije i opuštenije. Kada novinar razgovara sa detetom, trebalo bi da se i fizički nalazi u njegovom nivou. Novinar bi trebalo posvetiti pažnju i prostoru u kome se razgovor obavlja. Medijski profesionalci [novinar, fotograf, snimatelj, reditelj] treba da razmotri da li i na koji način (video, audio) pozadina utiče na samu priču i da li implicira nešto što bi u bilo kom smislu moglo da nauditi detetu (ovo bi se moglo odnositi i na detetov dom, ali i zajednicu, okruženje).

Priča deteta ne sme da bude izvučena iz konteksta. Ne dozvolite da Vas želja za objavljivanjem atraktivne priče i izazivanjem jačih emocija kod publike zavedu na bilo koji način. Na

primer, insistiranje na pitanjima koja bi kod deteta mogla izazvati bol i suze i reaktiviraju pretrpljenu patnju koji su izazvali traumatski događaji je potpuno neprikladno. Poštujte pravo deteta na dostojanstvo i privatnost. Izbegavajte pitanja, stavove ili komentare koji su mogu pokazati neosetljivost na kulturne i verske vrednosti deteta, kao i one koje dete izlažu opasnosti ili poniženju.

Razgovor sa decom nije lak. Potrebno je da se za isti pripremi i dete, ali i novinara. Dete je osetljivo, podložnije uticajima odraslih i okoline, a često nije svesno mogućih posledica onoga što je reklo. Novinar o svemu tome treba da bude svestan pre razgovora, kako bi bio spreman da adekvatno reaguje i u situaciji u kojoj dete može početi da plače ili otkriva neku svoju bolest ili pominje svoje ime, ime roditelja ili drugih lica čiji identitet zapravo ne treba otkriti.

Novinar treba da vodi računa i o sopstvenom izražavanju emocija. U razgovoru sa decom, i u većoj meri nego u razgovoru sa odraslima, treba imati na umu da komunikacija nije samo verbalna, već da je nekada rečitija neverbalna komunikacija – gestikulacija, mimika i sl. Ukoliko ono što dete govori kod novinara izaziva šok ili drugu vrstu emocija, trebalo bi to sakriti od deteta jer to kod njega/nje može izazvati osećaj neprijatnosti ili dovesti do izmene daljih iskaza deteta u pravcu one priče za koju je dete poverovalo da se od njega/nje očekuje [davanje „očekivanih /poželjnih odgovora“].

Uz to, uvek je dobro da se **tačnost onoga što dete govori proveriti** i kroz razgovor sa drugom decom i/ili roditeljem/starateljem/nastavnikom i sl.

Neophodno je da se sakrije identitet deteta u izveštavanju ako nije u najboljem interesu deteta da bude identifikovano. Često nije dovoljno da ime i lice deteta ostanu sakriveni, jer i glas može biti moćan identifikator.

ZAŠTITA DECE U IZVEŠTAVANJU O ZLOUPOTREBI DEČJEG RADA

Baš kao i u neposrednom radu na zaštiti dece na terenu, medijski profesionalci zaštiti dece treba da posvete posebnu pažnju u izradi finalnih izveštaja /medijskih objava.

Uz poznavanje teme, kredibilne sagovornike i posebnu pažnju posvećenu kontekstu čiji je data priča deo, potrebno je da novinari izbegavaju stereotipe i predrasude, te da izuzetno vode računa o izboru reči.

Od izuzetnog je značaja da se prilikom izveštavanja o deci i zloupotrebi dečjeg rada izbegava senzacionalizam, kako u izveštavanju, tako i u obradi tekstova i plasmanu video i foto materijala. Podaci o samoj rasprostranjenosti pojave zloupotrebe dečjeg rada dovoljno su ozbiljni, da ne moraju da budu dopunjeni šokantnim naslovima koji mogu na negativan način uticati na dete. Pored toga, takvi naslovi ne postavljaju ozbiljna pitanja, ne pokreću pitanje odgovornosti, niti podstiču rešenje problema. Na žalost, ponekad ekonomski interesi i želja za većim tiražom/rejtingom pobeđuju, čak i kada je u pitanju interes dece. Poslednje istraživanje, sprovedeno tokom 2016. godine, otkriva nove rezultate.

Intervjui sa novinarima koji su sprovedeni tokom izrade ove studije pokazuju da u velikom broju slučajeva u samim novinarskim tekstovima nema ni senzacionalizma, ni stereotipa, ni predrasuda, kao ni otkrivanja identiteta deteta o kome je reč, ali da ih ima u naslovima odnosno fotografijama koje prate tekst. Međutim, u najvećem broju slučajeva u kojima se tema zloupotrebe dečjeg rada našla na naslovnim stranama, to se desilo jer je sam tekst bio senzacionalistički.

To ukazuje da sa ovom problematikom, zakonskim rešenjima, uključujući i ove Smernice, moraju biti upoznati urednici u medijima; štaviše, regulatorna i samoregulatorna tela moraju imati mnogo aktivniji stav u ukazivanju na negativne pojave, pa čak i izricanju sankcija. Profesionalizam novinara ogleda se i u borbi za sopstveni rad i integritet, ali ukoliko je senzacionalističko izveštavanje prihvaćeno od strane urednika, nema opravdanja.

Kada se medijski izveštaji finalizuju, baš kao što je to bio slučaj u situaciji u kojoj se radi i razgovor sa decom, nužno je voditi računa o potencijalnim opasnostima po bezbednost i sigurnost dece, uključujući i mogućnost potencijalne odmazde, njihovog lišavanja osnovnih ljudskih prava [hrana, odeća, stanovanje, zaštita] i svih oblika eksploatacije.

Prilikom izveštavanja o zloupotrebi dečjeg rada, medijski profesionalci moraju da izbegavaju prikaz seksualne izloženosti dece kao i prikazivanje njihove seksualnosti. Ovi izazovi su najveći u pričama o pornografiji, prostituciji i trgovini decom u cilju pružanja seksualnih usluga [seksualni trafiking].

Za objavljivanje fotografije dece neophodna je saglasnost roditelja /staratelja [po mogućstvu pisana], a u odsustvu iste identitet deteta mora da bude prikričen. Medijski predstavnici treba uvek da imaju na umu posledice koje publicitet može imati po decu i/ili njihove porodice. Zato i kada je data saglasnost za objavljivanje fotografije / snimka, važno je dobro oceniti da li je potrebno prikriti identitet deteta. Upotreba crne trake preko očiju često nije dovoljna, pa je de-identifikaciju fotografije / video snimka bolje izvršiti na neki pouzdaniji način [zamagljivanjem celog lica i sl]. Kada je reč o audio-vizuelnim izveštajima neophodno je izvršiti i de-identifikaciju glasa deteta, a nekada i roditelja / staratelja, jer njegovim prikazivanjem može se otkriti i identitet deteta.

Kada je identitet deteta sakriven upotrebom inicijala umesto punog imena i prezimena, nužno je voditi računa o tome da se odavanjem drugih imena ili podataka može poništiti de-identifikacija učinjena upotrebom inicijala. Naime, dešava se da novinari daju inicijale deteta, ali u isto vreme objave puno ime i prezime roditelja, rođaka, komšija, ili naznače adresu ili druge podatke koji posredno, pa makar i manjoj grupi ljudi, ipak otkrivaju identitet deteta koji je trebalo da bude sakriven.

PROAKTIVAN PRISTUP I SARADNJA

Značaj i uloga medija su, u današnjem svetu konstantne ekspanzije nauke i informacionih tehnologija, veći nego ikad: mediji prožimaju sve sfere društva i nisu ograničeni na specijalizovane medijske kuće, već uključuju gotovo svakog pojedinca. Prevaziđena je pasivna uloga publike i svaki čovek može da bude i kreator i pošiljalac informacije. To ima i svoje dobre i svoje loše strane. Doprinosi slobodi i demokratizaciji društva, ali i smanjuje prostor za kontrolu što dovodi i do zloupotrebe medijskog prostora shvaćenog u najširem smislu. Ovo dovodi do povećanja odgovornosti medijskih profesionalaca i medijskih

kuća čiji uticaj je još uvek daleko veći nego što je uticaj pojedinca.

Mediji svojim značajem i snagom utiču na kreiranje javnog mnjenja, a samim tim mogu uticati i na kreatore i donosiocce odluka. Uz to, uloga medija je davno prevazišla nekadašnje funkcije – informiši, edukuj, zabavi, a svoje polje delovanja je utrostručila. Profesor novinarstva Štefan Rus-Mol i novinarka/autorka Ana Jugoslava Zagorac-Keršer¹ kao najvažnije funkcije novinarstva izdvajaju:

- 1. INFORMACIJA** - Obezbeđivanje kvalitetnih informacija i povećavanje opšte informisanosti građana koje će doprineti boljem odlučivanju o najvažnijim pitanjima zajednice.
- 2. ARTIKULACIJA** - Oblikovanje i postavka problema u realne, vidljive i opipljive okvire u kojima ih javnost može opažati.
- 3. USPOSTAVLJANJE AGENDE** - Uspostavljanje prioriteta u tretmanu društvenih tema, predočavanje problema javnosti, ali i onima koji su zaduženi za njihovo rešavanje.
- 4. KRITIKA I KONTROLA** - Transparentnost koja nedozvoljava da se išta sakrije od javnosti, čime se obezbeđuje kontrola svih nosilaca javnih ovlašćenja.
- 5. ZABAVA**
- 6. OBRAZOVANJE**
- 7. SOCIJALIZACIJA I VOĐSTVO**
- 8. INTEGRACIJA** – mediji povezuju ljude, kulture, vere, ideje i predstavljaju sredstvo uključenja u zajednicu.

Imajući sve ovo u idu, jasno je da je uloga medija u zaštiti prava dece, pa i u bavljenju pitanjem zloupotrebe dečjeg rada, od suštinske važnosti. Zato bi mediji trebalo da budu ne samo prenosioci poruke, već i pokretači mnogih značajnih pitanja, uključujući i problematiku zloupotrebe dečjeg rada.

Pre svega, novinari u obradi tema o zloupotrebi dečjeg rada treba da iskažu maksimalan profesionalizam: to znači da dobro poznaju temu o

kojoj govore, da imaju široku listu potencijalnih izvora informacija i relevantnih sagovornika, da su u svom radu nezavisni od bilo kojih uticaja, odnosno da rade u skladu sa zakonskim, profesionalnim normama i savešću.

Ako je taj preduslov zadovoljen, mogućnosti proaktivnog delovanja u pogledu izveštavanja o zloupotrebi dečjeg rada i doprinosa za njegovo iskorenjivanje su značajne.

KLJUČNE SMERNICE ZA PROAKTIVAN PRISTUP

- ◆ Potrudite se da otkrijete vesti koje govore o zloupotrebi dečjeg rada;
- ◆ Istražite skrivene oblike dečjeg rada i učinite ih javnim;
- ◆ Posvetite pažnju stanju dece čiji rad je zloupotrebljen;
- ◆ Podsećajte predstavnike vlasti i članove Narodne skupštine na ono što je neophodno da urade, kao i na ono što su obećali a nisu ispunili. Na primer, postojeća Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja sadrži niz identifikovanih problema koji se tiču zaštite prava deteta, uključujući zloupotrebu dečjeg rada, , te postavljajte pitanja šta je do sada urađeno, a šta će i kada biti završeno; ukazujte da je Srbija, zemlja koja je ratifikovala i uvažava međunarodne konvencije i ima niz zakona koja se tiču zaštite prava i položaja dece, još uvek nema novu Nacionalnu strategiju za prevenciju i zaštitu dece od nasilja definisanu i Akcionim planom za Poglavlje 23 u postupku pridruživanja Evropskoj uniji;
- ◆ Učestvujte u edukativnim skupovima i programima posvećenim borbi protiv zloupotrebe dečjeg rada;
- ◆ Organizujte novinarske forume i posvetite pažnju drugim skupovima koji za temu imaju zaštitu prava dece i zloupotrebu dečjeg rada;
- ◆ Ukažite na neusklađenost Kodeksa novinara i zakona o javnom informisanju u pogledu stavljanja interesa deteta iznad svih drugih interesa;
- ◆ Zahtevajte da u nadležnim regulatornim i samoregulatornim medijskim telima treba da bude uključeno i lice stručno za oblast prava deteta;
- ◆ Ukažite na kršenje Kodeksa novinara u sopstvenom ili drugom mediju;
- ◆ Razvijajte saradnju sa sindikatima i organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom prava dece;
- ◆ Pokrenite društveno odgovorne akcije koje će za temu imati borbu protiv zloupotrebe dečjeg rada, a u koje ćete uključiti i decu i istaknute javne ličnosti;
- ◆ Promovišite primere dobre prakse u borbi protiv zloupotrebe dečjeg rada.

Odsek za fundamentalne principe i prava na radu (FUNDAMENTALS)

childlabour@ilo.org - www.ilo.org/childlabour

 @ILO_childlabour

Copyright © Međunarodna organizacija rada – Prosinac 2018

Finansiranje ove publikacije MOR obezbedilo je Ministarstvo rada SAD (USDOL) u okviru ugovora o saradnji broj IL-24943-13-75-K na projektu "Angažovanje i podrška na nacionalnom nivou za smanjenje pojave dečjeg rada [CLEAR]" (GLO/13/22/USA).